TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Lausunto

TSV/1888/2024

26.2.2024

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunto

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta kirjallista asiantuntijalausuntoa U 3/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmukaisten avoimuusvaatimusten vahvistamisesta sisämarkkinoilla kolmansien maiden puolesta toteutettavaa edunvalvontaa varten ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) N:o 1024/2012 ja (EU) 2018/1724 muuttamisesta tiettyjen direktiivissä (EU) XXXX/XXXX säädettyjen vaatimusten osalta.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa.

Pidämme tavoitetta sisämarkkinoiden kunnollisen toiminnan turvaamisesta ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artiklan mukaisten arvojen toteutumisesta varmistaen europarlamenttivaalien, äänestämisen sekä demokraattisen ympäristön vakaudesta erittäin kannatettavana.

Nähdäksemme kirjelmässä on arvioitu tarvetta käsitellä henkilötietoja ja henkilötietojen suojaa koskevaa sääntelykehikkoa asianmukaisesti. Kirjelmässä on tunnistettu, että henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta merkityksellinen sääntely liittyy direktiiviehdotuksen kansallisia rekistereitä, rekisteröintiä sekä rekisterin tietojen julkaisemista koskeviin säännöksiin (9–13 artiklat). Edelleen kuten kirjelmässä on todettu, edunvalvontaa koskevien tietojen julkistaminen rajoittaisi oikeutta yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan.

Direktiiviehdotuksen 12 artiklan 1–2 kohtien mukaan rekisteriin ilmoitettava tiedot julkaistaisiin avoimesti yleisön saataville lukuun ottamatta rekisteröityneen toimijan tarkempia yhteystietoja tai tämän oikeudelliseksi edustajaksi nimeämän luonnollisen henkilön henkilötietoja. Jäsenvaltioiden olisi tätä ennen kuitenkin varmistettava, että yhteisöille ilmoitetaan ennen säädettyjen tietojen toimittamista, että tiedot julkaistaan 12 artiklan mukaisesti. Edelleen direktiiviehdotuksen 12 artiklan 3–6 kohtien mukaan rekisteröintivelvollisten olisi tietyin edellytyksin mahdollista hakea rekisteröitävien tietojen salaamista. Tästäkin mahdollisuudesta on ilmoitettava yhteisöille ennen säädettyjen tietojen toimittamista. Edelleen direktiiviehdotuksen 10 artiklan 7 kohdan mukaan viranomaisen on poistettava rekisteröity yhteisö kansallisesta rekisteristä, jos se katsoo, että yhteisö ei enää täytä 3 artiklan 1 kohdassa säädettyjä edellytyksiä. Direktiiviehdotus vaikuttaisi näin ollen sisältävän riittävät oikeussuojakeinot tietojen julkaisemiseen suhteutettuna.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Direktiiviehdotuksen soveltamisala kattaa intressivaikuttamisen kaikkiin hallinnon tasoihin. Lieneekin syytä huolehtia, että tämä ei johda käsitykseen siitä, että pyrkimystä vaikuttaa itsenäisiin ja riippumattomiin viranomaisiin pidettäisiin lähtökohdiltaan asiallisena.

Direktiiviehdotus koskee sekä oikeushenkilöitä että luonnollisia henkilöitä. Ehdotuksen mukainen rekisteröintivelvoite koskisi luonnollisia henkilöitä kuitenkin ainoastaan silloin, kun nämä saisivat korvauksen tai taloudellista hyötyä kolmannen maan puolesta harjoittamastaan vaikuttamistoiminnasta.

Direktiiviehdotuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yhteisön tarvitsee toimittaa rekisteröintiä varten ainoastaan liitteessä I vahvistetut tiedot. Todettakoon, että liitteen I mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että niiden kansalliseen rekisteriin rekisteröityvien yhteisöjen on toimitettava tiedot virkamiehistä, joihin on otettu yhteyttä. Kirjelmässä ei ole tätä mahdollisuutta mainittu. Todettakoon kuitenkin, että suhtautuisimme varauksella siihen, että vaikuttamistoiminnan kohteet ainakaan kaikissa tapauksissa yksilöitäisiin henkilön tarkkuudella. Tällaista sääntelyä olisi tarkasteltava myös suhteessa tietojen julkaisemiseen.

Jäsenvaltioiden olisi määriteltävä kansallisista rekistereistä vastaavat viranomaiset, jotka vastaisivat rekisterien ylläpidosta ja toimisivat henkilötietojen osalta EU:n tietosuoja-asetuksen (2016/679) 4 artiklan 7 kohdan tarkoittamina rekisterinpitäjinä. Kansallisista rekistereistä vastaavien viranomaisten tulisi pitää lokitietoja henkilötietojen käsittelytoimista. Kyseiset lokitiedot olisi poistettava yhden vuoden kuluttua, ja niitä saisi käyttää vain henkilötietojen saannin laillisuuden valvontaan sekä näiden tietojen eheyden ja turvallisuuden varmistamiseen. Kirjelmässä todetusti ehdotuksesta syntyisi mahdollisesti kansallisen avoimuusrekisterin tapaan myös muille viranomaisille, kuten tietosuojavaltuutetulle, kustannuksia. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että tietosuojavaltuutettu on valvontaviranominen, joka valvoo henkilötietojen käsittelyä perustettavassa rekisterissä. Tämä pitää sisällään myös rekisterinpitäjän toimien yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisuuden valvonnan. Lieneekin selvää, että joko avoimuusrekisterin uusi osa, taikka kokonaan uusi, merkittävä rekisteri, tulee vaikuttamaan myös tietosuojavaltuutetun toimiston työmäärään. Sääntelystä seuraavan lisäresursoinnin tarve on arviolta noin 0,5 htv.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

TIETOSUOJAVALTUUTETUN
TOIMISTO

Laura Varjokari
Erityisasiantuntija

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Laura Varjokari
Erityisasiantuntija
Tietosuojavaltuutetun toimisto
laura.varjokari@om.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu
Tietosuojavaltuutetun toimisto
anu.talus@om.fi